

Чому не можна допустити політичного впливу на адвокатів

Радою з прав людини Генеральної асамблеї ООН рекомендовано чітко дотримуватись основоположного принципу незалежності адвокатів: «Державі необхідно розглянути питання про створення незалежних закладів чи органів з надання юридичної допомоги. Державні схеми правової допомоги, незалежно від адміністративної структури, мають бути позбавлені зайвого політичного чи судового втручання й не мають залежати від уряду в тому, що торкається рішень, пов'язаних з наданням правової допомоги».

Коли українська влада звертається до ООН з проханням допомоги у захисті від агресора – вона слідує документам ООН, але коли їй це не вигідно, то міжнародні рекомендації ігноруються. Згідно з стандартами ООН, держава має фінансувати надання безоплатної правової допомоги, водночас, не має встановлювати адміністративний тиск на адвокатів. Але наміри Міністерства юстиції вочевидь інші. Заступник міністра юстиції Гія Гецадзе переконаний, що Україні непотрібна незалежна, самоврядна, єдина професійна асоціація адвокатів. (Воно й не дивно, адже за часів реалізації “грузинської мрії” адвокатура в Грузії була просто знищена. За даними грузинської асоціації адвокатів, понад 170 адвокатів були засуджені, чого не було навіть за часів Берії). Адже не секрет, що жодний тоталітарний режим не зацікавлений в незалежній адвокатурі і, навпаки, не існує жодного успішного суспільства, в якому б влада не поважала (боялась) адвокатуру, тому, що адвокат це той незалежний суб’єкт, який в силу свого статусу має гарантовану можливість нести обгрунтовану критику влади користуючись законом. На думку представника Мінюсту, Координаційний центр з надання правової допомоги, який діє при Міністерстві юстиції очевидно, зможе замінити це собою. Крок за кроком так й відбувається. Керівниками центрів з надання безоплатної правової допомоги на місцях призначаються колишні «люстровані» чиновники, прокурори, інженери-будівельники. В 13 з 25 обласних центрів керівниками працюють адвокати, а в інших – ні. В регіональних центрах цей показник також суттєвий – 41 адвокат з 100 керівників центрів. Інші – не адвокати. Відомі випадки, коли адвокатів з великим досвідом відхиляли на конкурсі, а натомість брали чиновників без профільної освіти, колишніх “люстрованих” прокурорів. Це суперечить самій правовій культурі. Прокурори й адвокати – це опонуюча правова культура. Наша країна стогне від пониження професійного інтелектуального рівня в державному управлінні. А такими кроками ще більше посилює недовіру.

Прагнення держави, окремих чиновників, взяти під контроль надання безоплатної правової допомоги, зовсім не реформаторське, як це намагаються представити світу. Й це навіть не імітація реформ, це гірше – це форматування тоталітарного контролю.

Закон про безоплатну правову допомогу був схвалений в 2011 році, а в 2012-му — Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». І лише в листопаді 2012 року, на вимогу Ради Європи в Україні була створена єдина Національна асоціація адвокатів України та інші органи адвокатського самоврядування. Як наразі стало зрозуміло, таким чином попередньою владою було свідомо закладено механізм тотального контролю української адвокатури через систему надання безоплатної правової допомоги через Міністерство юстиції. Й виходить, що з одного боку, держава виконала своє зобов’язання (яке вона під різними приводами відтягувала цілих 17 років) перед Радою Європи про створення в Україні незалежної єдиної професійної організації адвокатів. З іншого боку, туди закладено механізм тотального контролю адвокатури через систему БПД. Вийшло, давайте визнаємо, досить креативно! Закон про безоплатну правову допомогу, нагадаю, був прийнятий в 2012 році, під час режиму Януковича.

Нинішнє Міністерство юстиції замість того, щоб розбудовувати демократичну правову модель в державі, всіляко підтримувати та скріплювати реалізацію принципу верховенства

права, вирішило скористатись подарованим інструментом контролю адвокатури України та відповідно судової системи в державі. (Нагадаю, адвокатура України призначає 3-х членів Вищої ради юстиції, 2-х членів Вищої Кваліфікаційної комісії суддів України та 1-го члена дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокуратури).

Формат БПД при Мінюсті, який діє зараз – це тотальний контроль адвокатури. Адвокату, для надання послуг в системі БПД, треба отримати схвалення державного органу та його службовців, які, навіть не мають юридичної освіти.

Незалежні адвокати переконані, що загроза сьогодні – це вмонтовування незалежної адвокатури в систему державної влади. Робота в діючому форматі державного Координаційного центру БПД при Міністерстві юстиції, який очолює Андрій Вишневський, протирічить положенням діяльності незалежних адвокатів.

Держава із задоволенням використовує закладені попередньою владою інструменти впливу на адвокатуру (читай між рядків – на суд), аби в кінцевому розрахунку знищити її незалежність, отримати повний контроль над професією та маніпулювати адвокатами як під час виборів на місцях, так і під час виборів з'їздом адвокатів України членів Вищої ради юстиції, ВККСУ, Дисциплінарної комісії Прокуратури України.

Україні потрібно негайно змінити законодавство про надання безоплатної правової допомоги. Необхідно виключити вплив держави на цей процес та передати його адміністрування адвокатури.

З повагою, Валентин Гвоздій, адвокат, заступник голови Національної асоціації адвокатів України, заступник голови Ради адвокатів України